

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACTIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
BRAŞOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir petiu 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Hotul de păgubaş.

Curat vorba aceasta în chestia episcopiei gr. cat. maghiare. Şovinismul unguresc a lucrat de zeci de ani spre a întemeia acest aşezământ, şovinismul îl creiază azi, spre stricăciunea şi spre paguba bisericii şi poporului românesc, şi dacă noi ne ridicăm glasul contra acestui rău, tot noi suntem vinovaţii şi agitatorii.

Noi păgubim şi totuşi noi suntem osândiţi.

Hotul de păgubaş...

Proiectul original, cum să ştie, a fost ca să se ia o mulţime de parohii româneşti — chiar şi din Săcuieni — şi să se incorporeze noiei episcopii maghiare. Ulterior s-a scris, că Papa a redus considerabil acest număr de parohii, dar cu toate aceste diecezele noastre vor fi spoliata de o mulţime de credincioşi. Şi în afară de aceasta, se vor face vecinic în toate părţile presiuni şi încercări de-a seduce singuratici şi parohii, ca să se alature la noua episcopie.

Pentru noi, pentru biserica şi neamul nostru, episcopia maghiară este şi va fi întotdeauna un pericol, un fel de tabără duşmană nutrită de şovinism, stând mereu la pândă şi gata totdeauna a ne da loviturii mai mari sau mai mici.

Aceasta e clar pentru ori şi cine, care cunoaşte împrejurările de la noi şi nu-i este întunecată judecata de ceaţa şovinismului.

E natural deci, dacă prelaţii noştri şi credincioşii — cari cu toţii, har Domnului, sunt conştii de chemarea lor şi n-au ajuns la decadenţa Rutenilor — şi-au ridicat glasul de protestare contra acestui atentat, cercând a-l paraliza.

Numai şovinismul le poate veni greu aceasta dreaptă apărare, numai zierele şoviniiste pot să ne acuze, că prin atitudinea şi protestele noastre, acuzăm şi pogramăm ideea de stat maghiar în faţa străinătăţii.

Aceasta au scris-o toate ziarele maghiare, iar acum mai nou

o sulevează „Pesti Napló“, în un raport ce-l publică în chestiunea episcopiei.

„P. Napló“ constată cu emfază, că scaunul papal şi-a dat deja învoirea pentru înfiinţarea noiei episcopii, deci sunt de giaba ori ce proteste sau demonstraţii. Dar — zice foaia — prin demonstraţii Români vor ajunge, «ca să acuze iarăş politica şi ideea de stat maghiar înaintea forumurilor naţiunilor culturale din Europa şi ca umbra acestei acuze „falşe“ să se resfrângă iarăş asupra noastră».

„Pesti Napló“ aminteşte cu mânie protestul episcopatului nostru gr. cat. la Papa, marele meeting de protestare din A.-Iulia, şi drept dovadă, că Români agitează şi sunt răzvrătiţi contra patriei, reproduce câteva pasajii din două memorande de protestare, subscrise de conducătorii tuturor parohiilor, cari ar fi să se desmembreze din dieceza gr. cat. română de Orade şi înaintate Papei şi M. Sale.

Dăm şi noi aceste pasajii după „P. Napló“.

În memorandumul adresat Papei să face o reprivire istorică asupra bisericii gr. cat. române, apoi să continue astfel:

Biserica rom. cat. a dat strămoşilor noştri, înainte cu 212 ani, şi acel drept, despre care l-a asigurat, că serviciul divin şi cântările şi totul ce aparţine ritului nostru oriental, se vor face în limba noastră limbă românească... Până azi ne-am folosit de acest drept, nimeni nu ne-a turburat în sfinţele noastre slujbe, dar acum, când auzim, că duşmanii limbei noastre vreau să introducă în locul limbei noastre o limbă străină în serviciul divin, o limbă pe care n-am folosit-o nici noi, nici părinţii, nici strămoşii noştri, venim cu rugarea supusă către Tine, Preasfinte părinte, să ni se lase ca şi pe mai departe să ne putem ruga lui Dumnezeu şi pentru Preasfântul Părinte, în limba română în bisericile noastre. Şi să ni se lase, ca şi pe mai departe să rămânem aparţinători diecezei Oradei, mângându-ne, că putem lăuda pe Domnul în limba română, ceea-ce nouă ne cauzează cea mai mare bucurie...

Al doilea memorandum trimis Papei în 2 Maiu c. zice, că ar fi conceput de d-nul Constantin Lucaciu. Memorandumul începe astfel: — Cu mare durere în inimă a trebuit să aflăm noi Români uniţi, chiar din Roma, intenţiile guvernului maghiar... Apoi cu provocare la enciclica papală de la 1853 continuă astfel:

Cu încredere în dispoziţiile enciclicei, ne-am îndreptat întotdeauna spre Sf. Scaun din Roma şi în unire cu preasfinţii noştri Episcopi, am făcut totul în interesul dezvoltării spirituale a blândului şi evlaviosului nostru popor. Pe calea aceasta am dat de o singură pedecă: de intoleranţa politică a câtorva politicieni de-ai rassei maghiare. Aceşti politicieni au puterea stăpânirii pe mână şi voiesc să nimicească tot ceea ce au creat strămoşii noştri, vreau să zdruncine credinţa poporului român în aceea unire, care îl leagă de Roma.

După ce în 1900 am serbat aniversarea bicentenară a unirii cu Roma, am ajuns la un punct, care ne-a adus cea mai mare decepţiune şi care poate avea cele mai funeste urmări. E vorba de episcopia gr. cat. maghiară. Noi, ca păstori credincioşilor români, ştim prea bine ce scop se urmăreşte prin noua episcopie. Acest scop nu se derivă din vre-un interes religios sau moral. Crearea episcopiei nu e justificată prin vre-o tradiţie istorică sau ceva motive bisericeşti. Aceasta nu e altceva, decât atentatul intrigant al guvernului şovinist ungar, care guvern voieşte să folosească spre scopurile sale şi credinţa şi biserica rom. cat. Scopul final este dizolvarea neamului românesc. Pentru acest guvern e total indiferent, dacă prin aceasta compromite ideea unirii cu Roma şi dacă produce în viaţa bisericească şi naţională a Românilor agitaţie şi nelinişte. Singura scuza ce o invocă este utopia politică a întemeierii unui stat mare naţional. Acestul scop subordonează totul şi nu se sfieşte să câştige pentru acesta şi conlucrarea sfântului scaun pontifical din Roma...

Despre aceste memorande, respective despre pasajile citate, „P. Napló“ zice, că „băjbăie de expresiuni îndemnătoare la revoltă şi pline de acuză“.

Cine însă nu este preocupat va recunoaşte, că memorandele nu

cuprind altceva decât purul adevăr, descoperind scopurile ce le urmăreşte şovinismul şi arătând în ton obiectiv gravele consecvenţe ale creierii noiei episcopii.

Dar aci e bubă! Aceasta descoperire de adevăr îi doare şi-i arde pe şovinişti.

—sm.—

Spre pace? Prim-ministrul Lukács, reintorcându-se la Budanesta, a reluat eri consfăţuirile cu Iusth. Se crede, că în 2-3 zile tratativele vor lua sfârşit şi că ambii bărbaţi vor cede de acord în ce priveşte chestiunea reformei electorale. Se spune că datele statistice, pe cari le-a ardat Lukács lui Iusth l-ar fi răpăcit pe acesta cu totul, făcându-l să accepte proiectul mai naţional de reformă electorală al guvernului.

Lukács în audienţă. Duminică a fost primit în audienţă de Maj. Sa prim-ministrul Lukács, care a raportat Maj. Sale despre tratativele urmate în jurul sanării crizei unghare parlamentare. Seara ministrul Lukács s'a reîntors la Budapesta.

Mişcarea feminină în Austria. În urma unei întinse agitaţiuni a partidului social-democrat austriac s'a pornit în cercurile femeilor din Austria o viudă mişcare pentru dobândirea de drepturi politice. În aproape toate oraşele mari ale Austriei s'au ţinut Duminică întruniri foarte bine cercetate, în cari s'au votat rezoluţiuni cerându-se drepturi politice şi cu deosebire dreptul de vot pentru femeile din Austria.

Le tendenze politice de l'Austria. Eminentul publicist şi cugetător politic italian, d-l Artur Labriola, a scos acum de sub tipar o importantă şi voluminoasă lucrare sub titlul: »Le tendenze politice de l'Austria«. În această lucrare importantă, se consacrează un capitol întreg din număratoase pagini situaţiei Românilor din monarhia Austro-Ungară, situaţiei întregului românism şi importanţei deosebite ce prezintă întreg elementul românesc pentru evoluţia viitoare a statelor eu-

ropene. Lucrarea citează număratoase pasajii din opera d-lui Aurel C. Popovici despre »Marea Austrie« (Gross Oesterreich).

Acţiunea flotei italiene în arhipelag. Agenţia Stefani comunică, că amiralul Viale a trimis o depeşă fără fir cu data de 12 Maiu de conţinutul următor: »La orele 11,50 vasele diviziunii Corsi au înălţat drapelul naţional pe insulele Scarpanto şi Caxo (probabil Kasos) făcând prizonieri garnizoanele şi autorităţile civile. Aceleaşi vase au făcut prizonieri preşedintele şi autorităţile civile din insulele Piscopi şi Nysiros. Voiu trimite prizonierii în Italia».

Tot Agenţia Stefani află din Rhodos, că se continuă a-se face fortificaţiuni ale taberei pentru a se întări baza dezarmării şi debarcării de materiale.

După ştiri din Constantinopol Italianii au ocupat insula Mais sau Castellorizo, de lângă coasta sudestică a Asiei mici. Ziarul »Sabah« confirmă ştirile despre prinderea valului Arhipelagului de către Italiani. Câteva zile înainte de atacarea Rhodosului dânsul plecase în inspecţiune prin insulele arhipelagului; înapoindu-se la Rhodos a încercat să ajungă trupele turceşti pe munte, însă a fost surprins de către Italiani supraveghiând coastele.

Centenarul răpirei Basarabiei.

— De A. D. Xenopol. —

II.

Suferinţele Românilor şi pierderea Basarabiei. — Acest războiu fusese întreprins de Ruşi pentru a scăpa ţările române de jugul şi asupririle Turcilor. S'ar putea deci aştepta cineva la o schimbare de regim în timpul cât ţinu ocupaţia rusă (1806—1812), cu atâta mai mult că Ruşii vroind să le încorporeze desăvârşit în împărăţia lor, era firesc lucrul de a le înălţa în perspectivă o altfel de ocărnuire decât cea, pe care o suferiseră sub stăpânirea turcească. Această ar fi trebuit să fie, şi aşa gând urmări guvernul central; vom vedea cum a fost realitatea lucrurilor.

Generalii ruşi şi armata în deobşte priviau ţările române ca pământ cucerit şi le tratau astfel: aşa, generalul suprem Michelson şi ajutorul său Mioradovici cer dela început chiar, ca mişcă-

Mumia şi cocostârcul.

După J. M.

Regele Seconchis era cel mai vestit comandant de oştiri dintre toţi Faraonii Egiptului. El birui pe regele Iudeei, pe Rehabeam, şi luă cu asediu Ierusalimul. Amintirea acestei expediţii victorioase este eternizată printr-o inscripţie ilustrată din marginea de câtră miază-zi a templului din Karnak.

Puternicul stăpânitor se folosi de toată ştiinţa şi puterea ce e dată omului, ca să ajungă nemuritor.

Sub oblăduirea lui avea el un preot, a cărui mare înţelepciune cuprindea tot ce se afla pe pământ, sub pământ, în mări şi în stele. Numele marelui mag era Damastes.

Acesta, la porunca marelui Faraon, puse să se zidească un mauzoleu, care avea menirea să servească lui Seconchis ca mormânt.

Când măreţul mauzoleu fu terminat, Damastes îl arătă regelui. Din templu şi până la mauzoleu conducea un labirint, prin care şi preotul putea săa drumul numai după un plan gra-

vat pe o tablă de aur. În mijlocul labirintului era scobită în stâncă cripta, în fundul căreia un sarcofag de piatră se odihnea pe spatule a patru stâlpi; la aceştia puteai ajunge urcând trei trepte: una de aramă, a doua de plumb şi a treia de argint. La capul sarcofagului sta un soldat uriaş, făcut din bronz aurit, care printr-un mecanism secret se punea în mişcare, atunci când cineva încerca să urce treptele ce duceau la sarcofag.

Pe partea de de-asupra a sarcofagului era scris cu hieroglife: «Aici trăieşte regele Seconchis până când va exista lumea».

— Esplică-mi înţeleptule, zise regele, cum poate trăi cineva dacă a murit odată?

— Omul de rând trăieşte în dobitoace şi în pasări, în cari sufletul său se sălăşluieşte, după ce corpul lui se prefăce în ţărână. Corpul regilor însă nu se prefăce în ţărână, el e îmbalzat; astfel şi sufletul rămâne cu el şi veghiază asupra lui timp de trei mii de ani, când sufletul iarăşi se uneşte cu trupul.

— Dar atunci sufletul meu va fi foarte amărât în acest vecinic întunec.

— M-am îngrijit eu şi de aceea, ca sufletul tău să se împărtăşească şi după moarte de toată cinstea cuvenită. La capul sicriului tău va arde o lampă eternă şi la lumina ei sufletul va putea citi fragmentele scrise pe pereţii criptei, fragmente cari conţin fapte din timpul măreţii tale stăpâniri.

Un stert de secol va trece până când va ceti o pagină. Astfel, chiar şi în întunerecul vecinic al mormântului vei putea număra secolele şi milenii, după pasajile cetite.

Regelul Seconchis îi convenea mult perspectiva unei vieţi eterne. Că astfel de viaţă pe lumea cealaltă e într-adevăr demnă de un regel

— Mai cunoaşte cineva afară de tine secretul lampii eterne?

— Nimeni. Şi numai eu singur pot s-o aprind.

— Şi eşti tu convins, că nimeni nu mă va conturba în cripta mea?

— M'am îngrijit şi de lucrul acesta. După înmormântarea ta, intrarea labirintului va fi astfel ziduită, că nimic nu va trada intrarea. Dar mai bine decât secretul îţi va păzi miştea adevărul care va fi scris pe frontispiciul templului tău: »Aici trăieşte în veci nemuritorul Seconchis, care şi-a

împărţit între săraci toate comoriile sale, iar în mormântul său nu a dus cu sine altceva decât strălucirea faptelor sale.

— Foarte bine, zise Faraonul. Dar de tine cum te-ai îngrijit în ce priveşte lumea cealaltă, înţeleptule Damastes?

— Trupul meu se va întoarce în pământul din care a fost luat; sufletul meu însă va trece într'un cocostârc şi în el va trăi atâta timp cât vor fi pe pământ ape şi moerile.

— Şi tu te împaci cu soartea această?

— Nu pot cere ceva mai bun dela Isis. Cocostârcul e o pasăre sfântă, pe care poporul o cinsteşte. Nici săgeata vânătorului, nici praştia Etiopeanului nu o atingă, iar vulturul nu o omorâ. Ea e prietenă cu neamul omenesc. Işi face cuibul pe coperiş de case. Ea străbate lumea întreagă, dela Hyperboreele producătoare de mărgăritare şi până la insulele Fericitilor, cari sunt dincolo de muntele Atlas. În cocostârc sălăşluieşte un suflet, care prevede în viitor şi îşi aduce aminte de cele trecute. Cocostârcul e înţelepciunea întrupată în pasăre.

— Şi eu când voi muri? Întrebă Faraonul pe înţelept.

— M-ai întrebat. Îţi voiu spune. Am întrebat stelele şi ele mi-au spus, că regele Seconchis va muri încă în anul acesta, când soarele va ajunge în zodiacul racului şi se va întineca.

— Aşa dară la proxima întunecime de soare!

— Când se va începe, căci depiina întunecime nu o vei mai ajunge.

Profeţia aceasta nu-i plăcu de loc Faraonului.

El clătina capul încă multe lanţuri de aur, cari atârnav de coroana lui, începură să sune, şi lovi furios în pământ cu sceptrul său, care era tot mai atât de lung cât el şi la capul de sus avea un soare. Era doar în putere, în floarea vieţii încă şi nu suferia de nici o boală.

— Şi când vei muri tu, înţeleptule Damastes?

— După cum spun stelele, îmi voi sfârşi viaţa în trupul acesta în sara acelei zile când te vor înmormânta pe tine, când va răsări luna. Dar şi din aceasta nu voi vedea decât cornul de auz, iar în întregime nu o voi mai vedea tot cu ochii aceştia.

Profeţia aceasta îl puse rău pe gânduri pe Faraon. El nu spuse nimăului şi nici în scris nu dete, dar în

mită a ostenelelor lor, 80 de pungi de bani. Ipsilanti ce fusese readus de Ruși în Muntenia și care nu putea încasa nici o contribuție din o țară dată în pradă atât a Rușilor cât și a Turcilor, refuză a le răspunde darul cerut. Generalii ruși îl amenințară atunci a-l da Turcilor, ceea ce pune pe Ipsilanti în o așa spaimă, încât o lea la fugă înapoi în Rusia. La Petersburg el se plânge contra purtării generalilor ruși, și Michelson rechemat și disgrățiat de împărat se sinucide. Ipsilanti nevroind însă a se mai reîntoarce în țările române, Rușii întorc în ele o nouă ocărâuire sub doi dregători ruși, unul președinte reșezând la Iași, altul vice-președinte, care staționa în București. Divanurile țării sunt păstrate sub numele de comitete și puse sub ordinele celor doi ocărâuitori. În fapt însă visterii cei mari și cu președinții precum le croiau așa urmas, căci visterii având în mână lor banii ce se strângeau din țară, trebuiau negreșit și președinții și ceilalți toți să se unească cu ei și să-i sîmb în ochii lor mai tari, mai mari și mai cinștiți decât pe ceilalți boeri și divaniști, fiindcă nu puțin se împărțeau și ei din visterie (Zilot Românul).

Dar suferințele cele mari ale țării române fură pricinuite ca și în războiul din 1774 de nevoile armatei, dar într-o proporție cu mult mai înșănănată, căci trupele rusești, în loc de a trece numai prin țările române spre a merge în Turcia, stătură în ele răstimpul nesfârșit de șase ani, în decursul cărora poporul românesc nu văzu limpezindu-se nici un moment negrul său orizont.

O nesfârșită mulțime de brațe era întrebuințată la întărirea punctelor amenințate sau înșănătate. Astfel generalul Zaas, după ce alungă pe Turci din Craiova, pune să se sape un șanț în jurul orașului, ordonând prefectilor ținutul de a trimite o sumă de salahari. Fiind iarnă, acești nenorociți lucrau ziua sub loviturile biciului ruscilor și petreceau noaptea închiși prin biserici sau ocoale spre a nu fugi. Udati până la oase, lipsiți de foc și de hrană, ei pieriau cu mii. Din numărul de 2.000 de lucrători întrebuințați la cetatea Hotinului, 400 pieriră în câteva zile.

Transporturile trebuitoare armatei erau o adevărată calamitate pe capul țării române. În 1811 președintele guvernului provizor cere divanului Moldovei 15.000 de care, și în April 1812 Kutusoff pretinde dela Muntenia să-i dea 20.000, fiecare înjugat cu 4 boi și condus de 2 țărani. «Cu toate oboer-vările, pe care boerii crezuseră de cuvîntă a le face și prin care se puneau în vedere ruina totală a provinciilor, generalul stăruia în cererea lui, și tot pe atunci se mai cere încă odată din Moldova alte 15 mii de care, o măsură cum observă Fornetty, consulul francez din Iași, ce pune vîrf desuadării locuitorilor, care se văd amenințați pentru iarnă cu foametea, prin neputința în care se vor afla țărani luai la transporturi de a ara și sămăna ogoarele lor».

În afară de aceste cereri pentru a zice astfel regulate, locuitorii erau expuși la tot soiul de prădăciuni, de stoarceri și de despoieri, care li aduceau în cea mai de pe urmă mizerie. Un raport al lui Mériage, delegatul francez la negocierile încheiate pentru stabilirea păcii, ne spune că «aceste țări sînt de o rodire minunată. Ele erau acoperite de turme; dar armata rusăcă le-a mâncat așa de rău, că la începutul lui 1809 ele nu mai înfățișau decât închipuirea unui deșert, și armata rusăcă era nevoită a-și trage proviziile sale din țările dela nordul Nistrului și din Odesa». Iată pentru ce «sărmanii Români doriau să vadă cât mai curînd arma-

tele rusești departe de nenorocita lor țară».

Rușii nu cereau însă dela țările române numai muncă pentru nevoile războiului. Ele le mai impuneau și dări în bani, a căror număr și greutate covârșește în curînd puterile lor. Astfel afară de acele 80 de pungi, pe care generalii ruși le încasară fără nici o învoială din visteria Munteniei, după fuga lui Ipsilanti, aflăm pe Miloradovici cerînd regulat în fiecă lună suma, foarte înșănănată pentru acele timpuri, de 4000 de galbeni, de care pretindea că are nevoie spre a spiona pe Turci. Mai cer Rușii bani pentru construirea unor spitale. O dare fiind impusă neguțitorilor, ei crezură că pot să se opună răspunderii ei. Rușii pun prin poliția din București să închidă trei prăvălii din cele mai mari. Toți neguțitorii atunci îndărătnicindu-se, închid prăvăliile lor, ceea ce aduce o mare nemulțumire în popor. Șase zile stau prăvăliile închise și a șasea zi 800 de neguțitori se înfățișează la marele vister, amenințându-l cu o mare îndrăzneală. Această împotrivire în contra stoarcerilor rusești, în momentul când toată țara era în mâinile lor, arată pe corpul înșănănat al neguțitorilor Capitalei apărînd cu vrednicie interesele sale. Rușii găsiră însă îndată mijlocul de a înfrînge împotrivirea lor. În noaptea de 21 August ei pun pe mai mulți neguțitori în căruți de poștă și-i trimit din București; a doua zi se răspândește vestea îngrozitoare că ei au fost expediți în Siberia. Dinaintea unei atari perspective, neguțitorii bucureșteni se hotărîsc a deschide îndărătniciele lor pungi și a lăsa pe Ruși să le din ele cât li va fi pe plac. O altă contribuție lovește în nobili și în cler, dela care «se cerea suma înșănănată de 1.200.000 de lei, fiecare boer avînd a plăti în raport cu veniturile și dregătorii sa, ceea ce ar fi provocat în București o obștească nemulțumire». În 25 April 1812 câteva zile înaintea subsemnării păcii, Kutusoff cere iarăși o contribuție de 2 milioane de lei, și Tschitschakoff cere în cursul lunii lui Iunie aceiași an, contribuția anuală a fanului, jumătate în natură, jumătate în bani, din care cea depe urmă era fixată la 2.000.000 de lei. Raportul lui Fornetty, ne spune, «că acest nou chip de a lua contribuția era cu totul ruinător pentru țară. Membrii divanului și cei întăi boeri au ținut sfat în urma cărui au trimis o deputație amiralului, spre a-i pune în vedere că o asemenea măsură ar sfârși de pierdut țara». După multă vorbă se reduce suma în bani la 200.000 lei. În deobște sub ocărâuirea rusăcă contribuțiile Moldovei, după socotilele visteriei, se urcaseră dela 3.000.000 de lei, cât fusese mai înainte, la 8.000.000; iar cele din Muntenia se sporiseră pe cinci părți, și într'adevăr imposibil personal pus de Ruși în Oltenia se urca la 30 de lei pe an de casă, — uriaș dacă luăm în considerație marea valoare a banilor pe atunci. Cu toate aceste stoarceri nelucrate, divanul Munteniei este silit a adresa generalului Kutusoff o scrisoare de mulțumire și a-i face darul unei frumoase cutii «ca semnul recunoștinții acestei provincii».

Unul din relele cele mai strigătoare ale ocărâuirii fâriote fusese abuzul ce se comitea cu împărțirea boerilor, care avînd drept urmare scutirea de mai multe impozite și dreptul la dregătorii, nu erau numai onorifice. Rusia în loc de a pune capăt acestor făr-de-legi, găsind că este un mijloc minunat de a-și face partizani, se puse a-l neguțitori pe scara cea mai întinsă. Prețioasa cronică a lui Zilot Românul spune asupra acestui lucru: «Nu era mai puțin ciudat să vezi că făcea și boerii cu un nou obicei, adică cu pitate domnești inserți, care se dau la obrazele ce se boeriau, cuprinzătoare

că cutare după slujba sa sau după altă mijlocire să se sue la treapta cutare; care pitate ajunseră mai la urmă de se vindeau și pe bani și era destulă ocară, căci le luau și toți mișei și oamenii netrebniți».

(Va urma.)

Scrisoare din Bucovina.

Cernăuți, la 11/V. 1912.

Frământări politice. — Școalele noastre particulare. — Notițe mărunte. —

Stau înmărmurit cu condeiul în mână și am de gând, să mă transpun în mijlocul luptelor politice dela noi. Imi iau o înșărcinare foarte grea, căci trebuie să mă țin de limitele obiectivității. Din neprecauțiune mi-aș putea a-trage bănuielele presei din Bucovina și aș fi gratificat cu epitețe puțin plăcute. Ori cum va fi, mă simt dator să arăt cetitorilor, acestui vechiu ziar românesc din când în când situația politică din Bucovina.

Aceasta cu atât mai mult, că gazetele noastre de aici sunt parțiale și reprezintă pur și simplu numai interesele partidului lor. În modul acesta pot servi mai mult fraților de peste munți spre desorientare, decât a cunoașterii precise a adevăratelor stări dela noi. Mai ales în timpul din urmă, unde politica, conducătorii Românilor bucovineni, sunt desbinați în mai multe tabere și se dau lupte atât de vehemente și stricătioase intereselor neamului, e greu să te lămurești pe deplin, despre cele ce se întîmplă. Ce-i adevărat, s-au scris în coloanele aceste la timpul său informații despre întreprinderile de lemne și despre criza băncilor răsăsiene, dar le-a lipsit într-o câtva marea obiectivității, așa că cei trași în noroi și-au spus cuvîntul aspru în foile din Cernăuți.

La Cernăuți apar de prezent mai multe foi politice, ca organe ale diferitelor grupări dela noi. Se consumă într-adevăr într-o muncă de hazard atâtea mijloace materiale, cari economisite în mod rațional ne-ar putea da posibilitatea să ținem un ziar, ce să apară de mai multe ori pe săptămână și cu un colorit folositor. În felul acesta am fi puși în plăcuta situație să avem în casele noastre un ziar de o vădită valoare, care să poată înlocui în orice privință pe cele străine. Acum se întrebuințează pentru jocul de a politica puteri atât de înșănătate. Se va face odată împăcare, dar va fi prea târziu, căci până atunci vom fi pierdut multe. Și câte lucruri de o importanță vitală nu așteaptă să fie rezolvite în interesul nostru. Rutenii ne amenință biserică. Dășii voiesc, să-i răpească cu risicul tuturor forțelor caracterul național-românesc. Noi însă stăm despărțiți și ne hărțuim, dînd dușmanilor prilej să facă ce le place. Pentru părțile contrare aflăm noi destule învinuiri motivate sau nemotivate, când e vorba să le discredităm, dar suntem prea puțin energici și decizi, când trebuie să respingem asaltul străinilor. Mi-i groază să înșir astfel de lucruri, căci sunt convins, că nu vor îndrepta întru nimic starea critică din Țara fagilor. Împăcare vrem, căci altă soluție nu aflăm pentru schimbarea referințelor dela noi.

schimb se hotărî, ca după moartea lui, după ce intrarea în labirint va fi ziduită, să omoare pe toți zidarii, cari vor îndeplini această muncă, și mai pe urmă să sugruma și pe magul, care singur va ști secretul labirintului.

Acest cuget ascuns magul îl ceti însă în stele.

Începînd din ziua aceea regele deveni și mai bănuitor ca până atunci față de cei cari îl încunjurau. În ziua ultimă, când soarele ajunese în zodiacul racului, cărei zile lipsemese dispariția mai multor stele, regele se urcă singur-singurel pe coperișul palatului său. El nu lăsa pe nimeni să se apropie de el, nici chiar pe soțiile sale. În ziua aceea el nu gustă nici mîncare, nici beutură, pentru ca nu cumva să-l otrăvească cineva. Și pentru ca să nu i-se întîmple ca regelui aceluia, care muri din cauză că un vultur scăpă din înălțime o broască țestoasă pe capul lui, se ascunde sub un coperiș de metal. Astfel, fiind apărat din toate părțile, puțin îi mai păsa de stele și de moarte.

Stînd astfel singur pe coperișul palatului, el asculta murmurul poporului care se adunase pe străde. Când soarele începu să se întunece poporul prin vaiele și sunete de tobe se pregătea să

vină în ajutor zeului Soarelui «Ptah» care avea să lupte cu dușmanul cel întunecat. Preoții începură să bucmie de pe coperișele templelor, iar soldații aruncau săgeți spre cer. Soarele însă nici grija nu le-o avea, ci se întuneca tot mai mult. Jumătate din el deja nu se mai vedea.

Regele Seconchis printr-o bucată de sticlă verde privia fenomenul care inspira groază tuturor, și își aduse aminte că după profeta stelarilor, lui li era scris să vadă numai începutul întunecimii. Când colo trecuse și peste jumătate. Sau stelele mințeau, sau înțeleptul!

Cum privia în sus, cu un ochi închis și cu gura căscată, de-odată îi sbură în gură un «scarabeus», gândac sfînt al Egiptenilor, care rătăcind prin gura lui i se oprî în găteli și în câteva minute regele fu înbușit.

Când soarele se întunecă pe deplin, întunec ecvinic se lăsă și pe ochii regelui Seconchis.

Nu peste mult însă îl ajunse și pe înțeleptul Damastes soartea ce și-o profesise din stele. Șapte zile ținură ceremoniile înmormântării, al căror prim aranjor fu Damastes. Când apoi corpul regelui fu înbalsamat și așezat cu mare pompă în cripta lui, însuși Damastes

zugrăvi cu mîna sa pe părății criptei, întîmplarea morții regelui, ca un adăns la istoricul vieții lui, apoi aprinse lampa eternă și părăsind cripta, astupă cu ajutorul zidarilor în așa fel intrarea în labirint, încât nimeni nu o mai putea afla. Inșerare tocmai când isprăviră și cu aceasta. Cornul lunii tocmai atunci se înălța din oglinda albastră a Nilului. Atunci soldații, la un semn dat, năvăliră asupra zidarilor cari ieșeau din templu și-i omorâră până la unul, iar pe Damastes, al cărui sânge, preot fiind, nu era perm's a-l vărsa, îl sugrumară în pragul templului.

Aceasta s-a întîmplat cu 883 de ani înainte de nașterea lui Hristos.

De atunci sufletul regelui Seconchis stă lângă trupul lui conservat ca mumie în cripta ascunsă a mărețului templu din Karnak, așteptînd trecerea celor trei mii de ani, când fiecare suflet își recăștigă forma pămîntească și demnitatea avută. Tot așa și sufletul înțeleptului Damastes pribegi din o generație de cocostărci în alta, socotind trecerea secolelor după anul canicular al vechiului Egipt, care, după cum se știe, face în decurs de 1460 de ani 1459 de ani după călindarul nostru.

(Finea în anul viitor.)

În curînd se implinesc 50 ani, de când a fost înființată în Bucovina »Societatea pentru cultura și literatura română«. Jubileul ce se va serba prin serbători mari naționale la toamnă sunt o dovadă, despre rolul ce l-a jucat și-l are și acum cea mai însemnată societate culturală românească din Bucovina în desvoltarea neamului nostru. La aceste serbări, asupra cărora ne rezervăm dreptul de-a mai reveni la timpul său, dînd totodată și câteva amănunte cu privire la înființarea societății și a activității desvoltate în această jumătate de secol, cu acest prilej se va prăznu și amintirea Hormuzachestilor, sufletul acestei societăți în prima ei epocă. O mai frumoasă și nobilă prăznuire a boerilor din Cernauea, nici că s-ar putea face, decât strîngînd contribuțiile tuturor Românilor și formînd »Fondul școlar Hormuzachi«, din care să se sprijinească școalele particulare. Ce sunt aceste școale și ce însemnătate au pe terenul național viu scrie în unul din numerii viitori. În senzul a-cesta s-a făcut în »Viața Nouă« propunerea pentru alcătuirea unui astfel de fond. Credem, că ideea va prinde rădăcini în masele largi ale poporului și banii vor încurge pentru acest scop nobil și unic.

La alergările de cai din anul acesta au luat parte și ofițeri din armata română, luînd premiul I. Și pe plaiurile Bucovinei a dovedit armata română, că e destoinică și se poate pune la întrecere chiar cu țări mai înaintate în cultură. Onoare deci armatei române, care și de astădată a arătat străinilor, ce e în stare.

Zilele trecute a dat renumitul mandolinist Simicel un concert, care a fost însă foarte rău cercetat. E o poveste veche nepăsarea aceasta caracteristică la intelectualii noștri.

Liviu C. Silvescu.

Din România.

Dela Liga Culturală. Liga Culturală secțiunea București, va serbatori în chip deosebit, amintirea măreții manifestățiuni naționale din Câmpia Libertății. Serbarea va avea loc în sala »Muntelui de Pietate«, Joi, în 3 Mai, începînd la ora 8 jum. seara.

Programul cuprinde: 1) »3 Mai 1848« — conferință rostită de d. Șt. Pop, membru în comitetul Ligei. 2) D-na Constanța Hodoș — Cetiri din scrierile sale. 3) D. P. Locusteanu — Cetiri umoristice. 4) N. Grigorescu — Monoloage.

Intrarea e gratuită pentru membrii; de persoană se plătește 50 bani; locul rezervat 1 leu.

Dela Cercul românilor de peste muni. Eri s'a ținut în localul Liceului Francez-Român, adunarea generală a Cercului Românilor de peste munți. A prezidat dl I. Tețeu, D. G. Popa Lisseanu, secretarul Comitetului, a ceti darea de seamă, despre activitatea societății pe anul trecut, iar dl I. Cliniciu a expus situațiunea Casei.

După mai multe discuțiuni asupra situațiunii ce se va crea Românilor de peste muni prin introducerea Episcopiei greco-catolice ungurești, s'a procedat alegerea noului comitet și s'a acclamat comitetul din anul trecut, rămînd ca o nouă alegere de comitet să se facă mai târziu.

Intrarea colegiului universitar. Colegiul Universitar din București s'a intrunit eri, sub președinția d-lui profesor dr. I. Bogdan, pentru a alege pe cei trei candidați pentru mandatul de rector al Universității din București, în locul d-lui Em. Pangrati, care a fost numit ministru al lucrărilor publice. Au intrunit majoritatea de voturi d-nii dr. Toma Ionescu, care a intrunit 51 de voturi, Bogdan 55 și Diesscu 39. Această listă se va înainta d-lui C. C. Arion, ministru de culte, care va proceda la alegerea rectorului Universității.

În ședința a doua a societății geografice, care a avut loc Duminecă seara sub preșidiul A. S. R. Principele Ferdinand, dl Al. Dumitrescu și-a desvoltat conferința sa despre »Dunărea ca fluviu de transit«. Conferințurul vorbind de comerțul și industria mondială, spune că desvoltarea acestora e datorită mai ales căilor de comunicație, și în special celor pe apă. Arată apoi ce a făcut Germania și celelalte state în această privință. Arată avantajile, pe care le-ar aduce Dunărea ca fluviu de transit și legătura dintre roșeaua

căilor române de comunicație și late rețele Europene.

Dl M. Băileanu a vorbit despr solul și populația Chinei, despre organizația vieții familiare și publice a Chinezilor, arătînd că acest popor este în plină desvoltare. Dl S. Vălsan a vorbit despre mișcarea populației în România și relevă importanța hartelor despre populație.

În ședința intimă, care a urmat a fost reales vechiul comitet pe un nou period de trei ani. Dl colonel Panaitescu e fost proclamat președinte în locul regretatului Gh. Manu.

O grea problemă.

— Fine. —

Cu vie satisfacție am cetit acum câteva luni în »Libertatea« din Orăștie o statistică privitoare la naționalitatea ucenicilor din școalele industriale de pe teritoriul vechiului »fundus regius« al sașilor. Cifrele reci ale statisticii arată, că neamul nostru, care până prin anii 70 aproape nu era reprezentat pe terenul industriei și comerțului, astăzi înțelegînd chemarea vremii trimite cărduri tot mai puternice și mai îndesate spre a bate la poarta orașelor până acum absolut streine de aspirațiunile noastre; dintre ucenicii înscriși la școalele de ucenici din Orăștie bunăoară cam 65% sunt Români. E satisfăcător și rezultatul cel dau școalele de meserii în ce privește naționalitatea română în Lugoj, Sibiu și Brașov.

Această statistică mi-a cauzat o satisfacție națională cu atât mai plăcută, căci avînd ocazie a vizita vechile orașe moldovene m-a cuprins o jale adîncă văzînd pecinginea jidovească înegrind fața scumpei Moldove; jalea-ți crește nu de această cumplită înfrîngere, ci mai ales gîndindu-te, că poporul moldovenesc se arată așa de neapt pentru viața de oraș și a atât de nevăș în ce privește forța lui de concurență cu streinii, cari s'au strecurat săraci în țara lui proprie, dar mai cu seamă, când vezi, că nici viitorul apropiat nu promite de loc înviere și renaștere Oceanul firmelor jidovești te făcea o clipă să uiți că ești pe pămîntul Ștefan cel Mare te credeai svărlit țărîmura Vistulei galțiene.

Iată de ce m-a surprins pe n. Orăștie în chip așa de plăcut. Nu cumno trecutului acestui oraș, impresia ce și o face însă astăzi din punct de vedere românesc este binefăcătoare. La fiecare pas vezi firme puternice, vezi restaurante, firme comerciale, industrii mici și mari, vezi acest popor român isteț și sbătător și din întreagă atmosfera orașului deduci că vechiul »Broos« de odin'oară al sașilor dispire și pe ruinele lui se ridică »Orăștie« noastră românească. E aceasta o învingere cu atât mai valoroasă, fiindcă am căștigat-o și-o căștigăm și acum luptîndu-ne pas cu pas, pe de-o parte cu vechia cultură a sașilor ce pier, pe de altă parte cu statutul contrar ori-cărui tendințe românești. În zadar se încearcă în Orăștie statul să se impună, în zadar șovinismul unguresc reprezentat prin colegiul reformat al contelui Kun: ai noștri sprijiniți de puternicile state românești din jur disciplinați și fanatici în credeul românesc cucereac zilnic casă de casă, firmă după firmă.

Veni-va oare când-va vreme să vedem și în Moldova și în țara Basarabilor pe Români luînd un succes ofensiva împotriva puhoiului de streini? Veni-va când-va vremea să vedem în Iași bunăoară pe ai noștri cucerind casă de casă, firmă de firmă, să vedem fabrici și întreprinderi românești?

Să nu credem însă că ceea-ce am văzut la Orăștie se poate vedea ori și unde în Ardeal! În comitatele mai nordice ardeleni în uitatul maramureș în părțile ungurene clasa noastră medie aproape nu există. În mijlocul oceanului românesc se ridică insule streine de aspirațiunile noastre. În Dej, în Șimleu, în Cluj, în Sighet, în Oradea element românesc aparținător clasei medii e comercianți și industriași aproape nu există.

Să nu credem însă că la vremea lor ce au putut face cei din Blaj, Sibiu și Orăștie nu pot să facă și ceilalți români.

E o datorie sfîntă a clasei conducătoare românești de pretutindeni, ca eu vorba, dar mai cu seamă sprijiniad

cu fapta să îndemne poporul nostru cu prisosul de copii abundent. Ce-l avem să nu-l ție acasă lângă plugul fără pământ, ci să-l sloboadă spre orașe, ca peste 50 de ani să nu mai existe oraș pe pământul locuit de noi, neînudați de la un capăt până la altul de glasul, de ciocanul, de firme și pe deasupra tuturor de aspirațiunile românești.

Să continuăm a bate la porțile de multe-ori închise ale orașelor, și de nu ni se vor deschide de bună voie să le spargem cu puterea numărului a însuflețirii a dorului nostru ascuns de viața cu puterile noastre odihnite în și nepuse la muncă de mil de ani.

Sprîjinind curentul puternic ce s'a pornit, ca fi neamului nostru să îmbrățișeze comerțul și industria, să nu pierdem ocazie ca tinerele mlădițe să nu ne fie răpite pentru aspirațiunile noastre să nu formăm janiceri ai ideilor streine ci cu ori-ce ocazie să le arătăm dragoste față de interesele noastre, față de aspirațiunile noastre, scoțându-le astfel de influința dezastruoasă a cosmopolitismului. Avem datoria ca întotdeauna să ocrotim părintește tânăra clasă medie ca astfel ocrotindu-o de bălaurul ideii de stat pe de-o parte pe de altă parte de cosmopolitismul socialismului democrat, contraste, cari într-o formă ne amenință, să ne-o păstrăm intactă pentru a o pune în luptă purtată pentru sfintele noastre aspirațiuni naționale.

Să ne căutăm deci independența pe toate terenele și să nu uităm cuvântul că orice robie fie aceea economică, științifică, politică are ca motiv nu numai vitregitatea timpurilor, ci și lașitatea și trândăvia celor ce o supoartă.

Dr. D. Cozacu.

Incercări...

București, 29 Aprilie v.

Intr'un articol al d-lui prof. V. Gr. Borgovan, se dădeau mai multe lămuriri de mare preț asupra multiplei activități a «Băncii Comerciale din Turnu-Severin». D-șă, spunea pe la începutul acestui interesant articol, că nu-și prea aduce aminte ca «o bancă românească» încălțarea ar fi înăgurat în vre-un sat comună o activitate așa de mulțumitoare și salutară. Și ne mai spunea că principalul conducător al acelei «Bănci Comerciale» spune că: «a sosit timpul ca toți oamenii de bine să-și îndrepte activitatea spre sate, spre ale organizații și îndruma țărănimea pe calea muncii cinste și a economiei, adică a cruzării», la care dl Borgovan mai adaugă și a culturii morale — naționale — prin biserică și școală».

Dacă scriu cele ce urmează fac aceasta ca să văză onorații cetitori ai «Gazetei» cum înțeleg diferiți conducători de bănci, ca să-și îndeplinească datoria lor mai cu folos, spre binele celor în mijlocul cărora trăește.

Voiu aduce deocamdată două exemple. Unul relativ la banca populară «Cerna» din Bătășani (Vâlcea), iar celălalt la cercul cultural «Gh. Lazăr» din Nemoiu (Vâlcea). Și voiu lua aceste exemple, fiind din același județ și completându-se unul pe altul.

Banca populară «Cerna», condusă de învățătorul I. Diaconescu, cu un capital nu de un milion ca al celei din Turnu-Severin, găsește de cuvîntă ca să înființeze în com. Bătășani o «școală de industrie casnică și gospodărie», și aceasta din motivul că fetele de la țară, absolvente a 4 clase primare, dela isprăvirea școlii și dăna la măritat uită și ce bruma cunoștințe căpătase în școală, și nu pot ajunge bune mame și bune gospodine. Pentru a prelătămplina aceste neajunsuri, banca dă 26,084 lei pentru susținerea cheltuielilor cu clădirea acelei școli, și această școală funcționează cu 30 eleve de la 1 Oct. 1911, având deocamdată cursuri de croitorie și țesătorie, gospodărie, etc.

Toate cheltuielile sunt susținute de bancă, și conducătorii propun ca și fondul cultural de aproape 1500 lei anual să s dea tot acestei școli, pentru a se aduce mai multe îmbunătățiri.

Dar vor zice mulți poate: dar ce ărea mare activitate a acestei bănci, care înființează o școală de industrie

1) Vezi numerele 81—82: Chestiuni economice, de prof. V. Gr. Borgovan din București.

casnică? Vom răspunde în puține cuvinte. Școli de acest fel avem în toată România mai puțin de 5 (cinci), și acestea susținute de stat. Prin urmare, dacă o bancă populară, dintr'o comună oarecare întemeiază o astfel de școală, și care are de scop ca să facă ca din întreg județul să se adune aci flice de țărani, prin aceasta ajută foarte mult la ridicarea și economică și culturală a satelor, și au și un scop național, căci, zic conducătorii, «vom contribui la rezolvarea chestiei țărănești, de oarece se știe că, acolo unde mama este cultă și bine instruită, odraslele sale vor fi asemenea. Principiile de morală și virtute se capătă de la mamă».

Prin aceasta ajută într'u câtva și la micșorarea numărului neștiutorilor de carte, căci proporția dintre băieții și fete în această comună e foarte puțin îmbucurătoare. Căci, deși școala e înființată de 25 de ani, deși legea obligă pe părinți a-și da copiii la școală, fete știutoare de carte sunt numai 12 la sută, pe când băieții 70 la sută.

Apoi aceste școli au scopul de a da și o instrucție mai generală. În ceea ce privește igiena, medicina populară, sfaturi și învățături pentru a deveni bune mame, etc.

Vedem deci, că aceasta încercare a fost foarte bine aleasă, și, dacă măcar în fiecare județ s'ar încerca a se înființa asemenea școli, ce serviciu mare n'ar aduce la ridicarea stării morale, culturale, economice, sanitare a celor de la sate.

D-l prof. Borgovan ne arată apoi ce propune consiliul de administrație al «Băncii Comerciale»: Să se facă din câștigul băncii localuri de școale, biserici, băi populare, să se dea burse la băieții săraci pentru învățături mai înalte, să se dea ajutoare în bani țărănilor, cari se disting în ceea ce privește gospodăria lor, îngrijirea vitelor, felul de cultură a pământului, etc.

Am să arăt și eu mai jos câteva puncte din statutul cercului cultural din Nemoiu. Înființat la 1 Ianuarie 1912 de 25 membrii fondatori, număr alcătuit din proprietari, comercianți, funcționari, studenți, preoți, normaliști și seminariști, cercul «Gh. Lazăr», are ca scop:

A. Îmbunătățirea stării economice a sateanului (primo vivere, deinde filosofari).

a) Să îndemne pe săteni să-și trimită copii în școlile de meserii și agricultură;

b) să încurajeze întreprinderile comerciale românești,

c) să arate și chiar să pună la dispoziția sateanului mijloace pentru o cultivare rațională a pământului.

d) să arăte sateanului calea ce trebuie să urmeze pentru a se feri de speculațiunile samsarilor comerciali, și prin urmare să-și vândă pe prețul meritat produsele agricole,

e) încurajarea industriei casnice.

B. Ridicarea stării morale a sateanului

f. Întărirea dragostei de învățătură și cultivare a minții,

g) întărirea sentimentului iubirei de neam, limbă, credință și tot ce e național,

h) să-și facă ca satean conștient de drepturile, datorile și rolul lui ca cetățean,

i) să arăte și chiar să pună la dispoziția sateanului mijloace pentru a-și păstra și îmbunătăți sănătatea (mens sana in corpore sano),

j) combaterea plăgii funcționarismului.

l) să facă pe satean să înțeleagă importanța sărbătorilor naționale.

În cele expuse mai sus se vede scopul. Vom arăta mai jos mijloacele pentru aducerea la îndeplinire acestui frumos scop. Ele sunt:

a) ajutorarea fiilor de săteni silitori, pentru a urmări școlile de meserii și agricultură (adaug și de comerț) procurându-le în mod gratuit cărți și haine, sau acordându-le burse potrivite fondului cercului,

b) procurarea de unelte agricole sateanilor harnici,

c) ajutorarea materială a întreprinderilor de meserii românești,

d) luarea inițiativei pentru înființarea de asociațiuni comerciale și cooperative sătești,

e) organizarea de concursuri cu premii pentru posturi naționale și produse ale industriei casnice,

f) organizarea de serbări în centrele mai populate și de șezători gra-

tuite în comunele unde domiciliează membrii de-ai societății,

g) fundarea unei biblioteci precum și răspândirea în popor a broșurilor și publicațiilor cu conținut moral, patriotic, economic,

h) procurarea de medicamente sătenilor,

i) când cercul va avea fonduri suficiente va pune la dispoziția sătenilor medici pentru a le da consultațiuni gratuite,

j) combaterea superstițiilor și credințelor greșite și periculoase (farmece, vrăjitorii, iele etc.)

l) organizarea de serbări și conferințe în zilele importante din trecutul nostru național.

Acestea sunt gândurile de muncă pe terenul economic-social ce și le indică prin statut cercul cultural «G. Lazăr».

Am spus, că acest program pare a sta în legătură cu acel al băncii populare din același județ. Astfel socotesc eu, și cred, că dacă aceste planuri de muncă vor reuși, și cu cât mai mult succes, vom putea zice, că s'a făcut un pas înainte spre idealul de bine, pe cari cu toții îl dorim celor dela țară, și pentru a cărui îndeplinire luptăm.

Vom încerca într'un alt articol să arătăm o manifestare și o încercare pe teren aproape numai cultural, activitate începută și dusă la îndeplinire cu mult succes de «casele de cetire» cari se înființează în foarte mare număr prin sate.

T. Șoimu.

ȘTIRI.

— 1 Mai 1912.

Față de concertul de mâne al reuniunii noastre de cântări se manifestă un interes deosebit de mare. Până eri seara biletele de balcon și cele de fotel au fost vândute și prenotate. Din cauza aceasta s'au luat dispoziții, ca numărul biletelor de balcon să fie cu câteva locuri înmulțite. Biletele aceste se află de vânzare tot la librăria Mureșianu. Avis celor, cari doresc a-și asigura un loc pe balcon.

Eri seara s'a ținut o repetiție generală cu orchestra, care a întrecut toate așteptările. Am avut deosebita plăcere să ascultăm și pe d-na *Veturia Triteanu*, care ne-a încântat cu vocea-i frumoasă, dulce și puternică. Membrii reuniunii au făcut distincii noastre soliste ovațiuni călduroase.

La concertul de mâne seară vor asista pe lângă dl *Dr. Leonida Domide*, autorul compoziției „Înșiră-te Mărgărite”, și mai mulți oaspeți distincii din România și Ungaria.

Prinderea fraților Filipovici. Am amintit în numărul trecut că frații Filipovici au fost prinși în Bucovina și pe eri urma să fie aduși la București. Deoarece însă frații Filipovici refuză întoarcerea de bună voie în patrie, ei nu vor putea fi readuși, până când nu vor fi îndeplinite formalitățile de extradare. Până atunci vor sta sub paza poliției bucovinene.

Iată câteva amănunte despre prinderea lor: Prima întărire pusă lui Nicu Filipovici de d-l Pop. șeful siguranței din București a fost următoarea: — Pentru ce ai fugit din București?

— Eu? Eu nu am fugit de năceri domnule! Eu sunt din Iași!

— Nu te numești Filipovici?

— Nu! Mă chiamă *Constantin Mandrea!* (Amândoi frații își răsuseră mustățile ca să nu fie recunoscuți)

— Bine, d-le Mandrea! Dar, — nu era jenant să lași 10 cadavre în București? Toată familia ta e moartă, și tu fugi ca un Iași! Nu ai avut nici un sentiment de milă, sau de înduioșare? Ești un om rău!

Nicu Filipovici a răspuns cu necaz:

— Ce sentimente? Ce cadavre? Ce familie? Ce basm îmi cânti mie domnule? Ce crezi, că se prinde? *Eu mă numesc Costică Mandrea.*

Întro altă oada i-a luat lui Iorgu următorul interogator:

— Ce mai faci Iorgule? De ce ai fugit din București? Oameni sunteți

voi? Nici o conștiință nu ai nici tu, nici fratele tău Nicu! — i-a spus d. Popp.

Iorgu Filipovici a căutat să nu fie prins așa de repede. Iată ce a răspuns:

— Ce tot spui d-ta, domnule? Eu mă numesc *Ion Ionescu*. Ce vorbești de cadavre?

— Iorgule, lasă gluma! — i-a răspuns inspectorul siguranței.

Și tu, și fratele tău — nu aveți inimă. Dar, mai ales el, să fugă? Mai cu seamă că el și-a îndemnat părinții, frații și surorile, să moară! *Șapoi, cum te cheamă pe tine Ion Ionescu, și pe fratele Costică Mandrea?*

Văzându-se astfel prinși prin declarațiile lor contradictorii, cei doi frați au fost nevoiți să recunoască, că ei sunt Nicu și Iorgu Filipovici.

Tot din declarațiile lor reiese că familia Filipovici deja de prin Martie era muncită de gândul sinuciderii, și că numai Nicu făcuse să se amâne executarea acestui înflorător plan. Din toate mărturisirile lui Iorgu, care pare a fi mai sincer, dar cu totul atârnat de voință celuilalt frate — reiese că Nicu într'adevăr era un aventurier detractat și tot el fusese călăul moral al familiei. Iorgu a recunoscut și faptul că el — însărcinat de Nicu — dusese d-nei Burănescu scrisoarea, prin care li cerea bani împrumut.

Congresul orașelor din Ungaria. În 17 și 18 l. c. va avea loc în Budapesta al doilea congres al orașelor din Ungaria. În acest congres se va lua o hotărâre definitivă în ce privește organizarea orașelor. Din Brașov iau parte la acest congres primarul *Dr. Schnell* și protonotarul *G. Hertel*.

Omorâți de cloțani. În localitatea Troisponts din Belgia 3 cloțani au pătruns în odaia de dormit a familiei Legrinden, unde dormiau 2 copii, unul de un an și altul de doi. Copii dormind duși, cei trei cloțani au început să-i muște și când mama nenorocitelor copii s-a întors acasă, ambii erau morți cu oarajii spintecate de colții cloțanilor. La vederea acestui îngrozitor spectacol, mama a înebunit.

Au mâncat din mortăciune. Unui proprietar din Neutra li murise săptămăna trecută un bou de boală de splină. Medicul veterinar a dispus ca bou să fie îngropat. Un ziler sărac însă a desgroat în decursul nopții bou și a dus acasă o bună bucată de carne, din care femeia sa a pregătit prânzul în ziua următoare. Întreagă familia s-a ospătat din acel prânz. Până seara zilerul împreună cu soția sa au murit în cele mai îngrozitoare chinuri, iar copilul lor se luptă cu moartea.

Știri mărunte. O telegramă din *New-York* anunță arestarea lui *Ludwig Bauer*, al doilea complice în cunoscuta falsificare a polițelor plasate la banca comercială din Budapesta.

— Aviatorul *Schmigulski*, încercând eri un sbor lângă orașul *Kassel*, a căzut dela 100 metri înălțime și a rămas mort.

— O telegramă din *Petersburg* anunță, că la niște exerciții de tir au fost răniți 42 infanteriști ruși prin gloanțe de tun.

În cancelaria domnului *Dr. Ioan Hămbășian*, avocat în Câmpeni află imediat aplicare un cancelist, care a mai fost în cancelarie advocațială și se pricepe și la cartea funduară. Oferte să se trimită direct.

Programul

»Expoziției regnicolare de vite« ce se aranjează în Brașov în 16, 17 și 18 Mai st. n. a. c., precum și al ședinței reuniunii agronomice săsești din Ardeal.

În 15 Mai: Ședința comisiei cenzurătoare la 8 oare a. m. Ședința prezidiului reuniunii la 4 oare p. m. Convenire seara în restaurantul »Transilvania«.

În 16 Mai: Primirea ministrului reg. ung. de agricultură 1/2 9 oare a. m. Deschiderea expoziției de vite (prezentarea vitelor premiate) 1/2 11 oare a. m. Deschiderea expoziției de industrie casnică în sala edificiului reuniunii de industrie la 12 oare a. m. Prânz comun la 1 oară p. m. (Arangiat de prezidiul reuniunii). Ecursiuni în comunele învecinate la 4 oare p. m. (Ghimbaș, Codlea, Hăchiu, Feldioara). Seara de cunoștință, la 8 oare seara în Redută. (Vorbirea vicarului *F. Herfurth*. Concertul reuniunilor de cântări. Prețul de intrare 1 cor.)

În 17 Mai: Ședința reuniunii agricole a Sașilor în pavilionul reuniunii de cântări săsești la 10 oare. (Disertațiune despre prăsirea vitelor de cons. minist. în p. *L. Pirkner* deputat dietal). Prânz comun în Redută la 1/2 1 oare. (Tacămul de persoană 2 cor. 40 fl. fără beutură. Bilete se pot căpăta în cancelaria expoziției). Ecursiune pe Tâmpa la 3 oare p. m. Concertul corului bisericii în biserica neagră la 1/2 6 oare seara. Bilete se vând la librăria *Hiemesch*).

În 18 Mai: Vizitarea lăptăriei, hambarel de grâu, bisericii negre, fabricii *Schiel* și a expoziției de industrie casnică în strada *Hirschler*.

Ecursiuni: (a. m. 9 oare 41 m. la Râșnov; a. m. 8 oare 51 minute la Codlea.

Inchiderea expoziției la 5 oare p. m. *Comitetul aranjator.*

Expoziția de industrie de casă. Cu ocaziunea expoziției regnicolare de vite ce se aranjează la Brașov în 16, 17 și 18 Mai c. st. n. reuniunile femeilor săsești, românești și maghiare, din loc aranjază în localul reuniunii săsești de industrie (Bulevardul *Rudolf*) o expoziție de industrie casnică. Deschiderea acestei expoziții va fi în 16 Mai c. la 12 oare. Intrarea 20 fleri.

Se recomandă vizitarea acestei expoziții.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Pentru masa studenților români din Brașov s-au mai făcut următoarele contribuiri: D-nul *Emil Bologa* și soția 20 cor. în loc de cunună pe sieriul regretatului lor cumnat *Ioan Crăciunel*.

Primească marinimozii donatori sincerile noastre mulțumite. — *Direct. școlilor medii gr. or. rom. din Brașov.*

Inspecție școlară. Directorul suprem de studii, d-l *Kunze Elek*, a sosit la Brașov și a început astăzi inspecția obișnuită școlară la gimnaziul nostru.

Expoziția regnicolară de vite. Se aduce la cunoștința publicului, că intrarea în expoziția de vite în ziua deschiderii este de persoană 1 cor. În celelalte zile de 60 bani. Biletele de intrare se pot folosi numai pentru o singură vizitare a expoziției. Bilete de permanență, cari îndreptătesc la vizitarea expoziției în toate zilele, se liberează pentru suma de 2 cor. Elevii sub conducerea unui profesor sau învățător plătesc de persoană 20 fleri.

Ministrul de agricultură *Serényi* va fi primit la gară la orele 8 1/2, iar expoziția de vite se va deschide la 10 1/2 și cea de industrie de casă la 12 oare a. m.

Al doilea concert al corului ev. bisericesc va avea loc Vineri seara în biserica Neagră. Atragem atențiunea publicului românesc asupra acestui concert.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 14 Mai. Eri d. a. pe la două oare a băntuit aici un vifor uriaș. În câteva locuri a doborât coperișele caselor.

Viena, 14 Mai. Vizita ministrului de externe *Berchthold* la Impăratul *Wilhelm* și la cancelarul Germaniei s'a fixat pe ziua de 25 l. c.

Poșta Administrației. *Romulus Giurgiu* inv. Aruncuta. Abonamentul este achitat până la 1 Iulie a. c.

Proprietar: *Tip. A. Nureșianu: Branisce & Comp.* Redactor responsabil: *Ioan Brolea.*

Heinric Lang
Atelier fotografic artistic
BRAȘOV, 52
Strada Porții
Telefon 443.
Specialist în fotografii de copii la minut. Fotografii în grupe pentru societăți, școli și familii.
Tablouri și albume.
178, 14—40.

M. NEUMANN

Fondat la 1845.

TAILLEUR.

Furnisorul cușii imp. regale și cameriale.

Vestminte pentru domni, băeți și fete, gata și la comandă

BRAȘOV.

Desfacere totală concesionată de autorități.

Numai timp scurt!

Din cauza zidirei localului nostru de vânzare desfacem cu începere de astăzi toate mărfurile ce le avem în deposit constatatoare din haine gata pentru **Domni, băeți și copii**, precum și stoffe de postav, și căptușeli pentru croitori, cu prețuri foarte scăzute sub costul lor.

Cu toată stima:

Depner, Roth & Westemean,

BRAȘOV, Strada Vămii Nr. 3.

Numai scurt timp!

Desfacere totală concesionată de autorități.

Extraordinar de important!

Am onoarea a face cunoscut Onor public, că după ce am cumpărat o cantitate mare de mărfuri în **partie**, sunt în poziție, ca hainele mai jos notate, să le dau cu prețurile următoare:

- 1 Costum croială americană, lână curată 25 și 28 c.
- 1 Pardesiu croială americ. lână curată 20 și 30 c.
- 1 Pardesiu croială americană lână curată, pentru băeți 16 și 20 c.
- 1 Costum pentru copii dela 3 ani până la 10 ani dela 5--16 c.
- 1 Pardesiu pentru copii dela 3 ani până la 10 ani dela 12--15 c.
- 1 Pelerină pentru bărbați din păr de cămilă 12--15 c.

Colorarea hainelor este modernă, ieftinătatea și durabilitatea esclude oricare concurență.

Totodată cu onoare aduc la cunoștința On. dame, că mi-a sosit în cele mai moderne culori

Novități de primăvară și vară

și adevă: Raglone, Jachete, Costume, matineuri, jupoane și bluze, în mare și bogat asortiment.

Principiul meu în despărțământul acesta este serviciu solid și punctual.

Zace în interesul propriu al fiecăruia ca să-și acopere cele trebuincioase dela mine până durează provizia. Rugându-mă de sprijinul prețios semnez

Cu toată stima

ASCHER I.

Brașov, Târgul inului Nr. 26.

Ad Nr. 7.—1912.

Publicațiune,

Lucrările, privitoare la transformarea actualului magazin dela parohial de sub Nr. 3 din Piața-Prundului în cancelarie, să dau în întreprindere pe cale de licitațiune publică cu oferte închise, care să va ținea Joi în 10 (23) Mai 1912 la oarele 11 a. m. în sala de sedințe a Comitetului parohial dela Biserica Sf. Nicolae din Brassó (Brașov)-Schei. Devisul, condițiunile și ori-ce informațiuni, să pot afla dela Dl Epitrop-Econom' Andrei Lupan sen. (Cacovade-sus Nr. 4)

Brassó (Brașov) în 22 Mai 1912

Comitetul parohial al bisericii române ort. res: dela St. Nicolae în Brassó (Brașov)

Dr. V. Saftu
president

I Priscu
secr. prov.

Birou de informații.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărât să deschid în **Budapesta** birou de informații și

Agentură Românească

Orice informație relativ la petițiile înaintate la minister și la alte foruri, ori-ce informații comerciale și în general în orice cauză dau în răstimp de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai dinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt. Informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. Olariu.

Budapest, Lejos-utca 141, III. 19.

172. 1—5.

Ingrijiti-vă de viitorul vostru.

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este, a să înscrie de membru la

„Asociația Eseciană de Ajutoare eciproacă“.

La această aso iație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 21—80 ani. Pelângă o taxă lunară de 1 cor. și taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membre i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor., iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membre, prin oare-care nenorocire neputincios de muncă i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 80 de ani dela înscriere poate ridica în bani gata 2000 cor. însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului până ce trăiește o rentă lunară de 50 cor. Peste 1400 coroane taxe pentru cazuri de moarte membru nu e obligat a solvi Membrii dela etatea de 60 până la 80 ani cel mult 1600 cor. Acești membri însă n'au drept la rente.

În upă 3 ani de membre toate plătirile se pot sista rămânând membru asigurat pe o sumă mai mică. Să pot semna 1—2 cote (2000—4000 cor.) Atestat medical nu să cere.

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de mărișuri, poate fiecare a și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 21 ani. Se pot semna 1—2 cote (2000—4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membre rămâne orfană, înceată solvirea taxelor iar la măriș, fata primește suma asigurată, ori dacă nu se măriș, la implinirea etății de 24 de ani Fetele mici plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de membre solvime rezilor suma sigurată.

Licidările se fac strict în sensul statutelor.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cote semnate până la 15,000,000 cor. și 215,000 aor. fond de garanță.

Prospecte și blancete trimitem gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comuncle.

Asociația Eseciană de Ajutoare Reciproacă.

Diracțiunea pentru Ungaria:

Timisoara (Temesvár, Hunyad-utca 4 szám.)

Numai o specie de
Săpun

Sunlight

există, fi bine atent pe săpun și cutle pe amândouă e cetibil cuvântul SUN-LIGHT.

Să ne ferim de imitații.

Pentru conținutu neconditionat cura al fie-carei bucat de săpun Sunlight se garantează. 20.000 coroane

LEVER & Co., Wien II

Nr. 1485—1912

Instiințare.

Fondurile și fundațiunile arhidiecezei gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș sunt în posesiunea ce a vinde câteva sute de opțiuni la emisiunea nouă a Institutului de credit și economi Albina din Sibiu. Cei ce reflectează la camperarea astoriel de drepturi sunt ruzați să și facă ofertele înscriș în picuri sigilate până cel mult în 25 maiu 1912 st. n. spunând la câte acțiuni noue reflectează, cât ofer pentru dreptul de opțiune a unei acțiuni, și se alătură pentru fiecare acțiune optată vadiu de câte 20 cor.

Ofertele și vadiile să se trimită la adresa Apministrațiunii centrale capitulare în Blaj.

Cel mult până în 5 iunie 1912 se vor în cunoștința reflectanții despre rezultat.

Aceia ale căror oferte se vor primi, vorfi provocați, ca până în 25 iunie 1912 să trimită la Adm. centr. cap. suma oferită pentru dreptul de opțiune, computându-se în aceasta vadiile deja depuse apoi rata primă de 20% (40 cor. de acție) și câte 10 cor. pentru spese în schimb li se vor trimite titli provizorii edați de institutul de credit Albina. Cei ce nu vor face aceasta i-și perd vadiile depuse, și dreptul la emisiunea nouă.

Reflectanților, ale căror oferte nu vor fi primite, li se vor restitui vadiile pe speșele lor până cel mult în 5 iunie 1912

Blaj (Balázsfalva) în 11 maiu 1912

Administrațiunea centrală capitulară

O calfă

de lăcătus mai în estate, care m'priecepe și la apaducte adă imediat aplicare la

Alfred Widman

măestru lăcătus.

Brașov, Strada Castelului Nr. 5.

Subsemnatul

pictor academic

absolvent al școlael de picturi din București și München, aduce la cunoștință publică, că după o practică de mai mult ani, făcută în străinătate s'a stabilit în orașul Budapesta, VII, Horánszky-utca 5 și este în plăcuta situație de a executa

tot felul de picturi

icoane sfințe, icoane pentru sărutat pentru iconostas zugrăvit artistic etc. precum iconostasuri, altare, avomnuri, iertovnice, tabernacule, troițe și luminare stătătoare etc. aurituri: în bronz, metal argint, aluminium și în tot ce privește această branșă. — Primește lucrări aparate și în general și orice reparaturi istorice. — La caz de treburi pentru a lua în efectuare lucrări mari, rog a mă aviza prin o corespundență. — La cerere se trimite schițe informațiuni. Cu stimă

CONSTANTIN PETRIDE,
pictor academic

Budapesta, VIII. Horánszky utca

TELMANN BÉLA

salon de modă. Brașov, piața Francisco Iosif, Colțul dela Târgul cailor, deasupra mag. Scherg. etj I.

Confecționează cu lucrători de rangul prim din stoffe moderne

haine bărbătești

Mantale engleze de dame și costume.

Comande din provincie se esecută cu garanție, fără probă și defect.

N. I. FOLYOVITS SUCC.
Holtrich-Ujhelyi,
BRAȘOV, Târgu grăului Nr. 4.

Mare asortiment în stoffe moderne pentru dame și bărbați.
— Stoffe de haine și Albituri. —

Trusouri complete.

Serviciu prompt! Prețuri ieftine!

Georg Barthelmie Mehanic.

Brașov, Strada Porții 41. Colțul Stradil Sf. Ioan.

Afacere specială cu mașini de scris, socotit, dictat cusut. Aparate Electrice. Lampe de buzunar, Gramophone, Placă, Ace, Bande colorate, Hârtie și toate apartenențele Utensillii etc.

Atelier mehanic fin.

Telefon 380.

Școală de scris cu mașina.

AVIZ!

Subsorisul atrag atențiunea On. public românesc din loc și dela sate cu deosebire apelez la sprijinul inteligenței române a mă lucrarea în meseria mea de văpsitor de mobile și sidiri. Stau la dispoziția On. public cu cele mai nouă și moderne modele. Pentru înlesnire pot fi avizat prin o carte postală la adresa:

Nicolae Renel

măestru văpsitor. (1—2)

Brașov, Pe Coastă Nr. 18.